

JÕGEVA MAAKONNA TERVISE- JA HEAOLUPROFIILI ÜLEVAADE

MAIU VELTBACH
SA JAEK ARENDUSE, TERVISEENDUSE
JA SISETURVALISUSE SPETSIALIST

RAHVASTIKU TERVISESEISUND

Jõgemaa meeste
keskmine eluiga **71** aastat
ning tervena elatud **46** aastat.

Eesti meeste
keskmine eluiga **73,2** aastat
ning tervena elatud **53,9** aastat.

Jõgemaa naiste
keskmine eluiga **81** aastat
ning tervena elatud **50** aastat.

Eesti naiste
keskmine eluiga **81,9** aastat
ning tervena elatud **57,4** aastat.

Surmapõhjuste top

I Vereringeelundite haigused

II Pahaloomulised kasvajad

III Õnnetusjuhtumid, mürgistused, traumad

Enim esinevate kasvajate seas paikme järgi on seedeelundkonna, meessuguelundite, naha-, hingamis-, rindkeresisesed kasvajad.

Maakonna elanike osalemine sõeluuringutes

Pahaloomuliste kasvajate arv sh. eesnäärme, naha-, seedeelundkonna kasvajad

41,5%
elanikkonnast vajab
päevatoimingutes abi

enesetappude kõrge osakaal

alkoholisurmade osakaal

Emakaelavähi sõeluuringutel osales **27,9%** kutsututest (2017)
Rinnavähi sõeluuringul osales **62,1%** kutsututest.
Jämesoolevähi sõeluuringutes osales **23,4%** kutsututest.
Jämesoolevähi sõeluuringutes osalemise protsent oli eesti keskmisest 12,6% madalam
Emakaelavähi sõeluuringutes osalemine 22,8% madalam.

SOTSIAALNE SIDUSUS

Tööga hõivatud inimesed
Jõgevamaal **57,9%**,
Eestis **67,5%**

26,4% elanikest elab suhtelises vaesuses

Suhtelise vaesuse määr on langenud 34%-lt (2005. a.) 26,4%-le ehk **7,6%**.
Eesti keskmisega võrreldes on Jõgevamaa vaesuse määr kordaja kõrgem.
Viimase viie aasta suhtelise vaesuse määr on püsinud keskmiselt 27,4%, mis on siiski 5,7% kõrgem Eesti keskmisest.
Suhtelises vaesuses elavate laste määr on küll vähenenud, kuid jääb maakondade lõikes keskmise kolmandiku hulka.

- Iga 100 tööealise elaniku kohta 57 ülalpeetavat
- Registreeritud töötuse määr 5,3% (2016)
- Ravikindlustuseta 11,48% elanikkonnast

Aastal 2017 on maakonnas iga 100 tööealise kohta ca 57 mittetöeas ehk ülalpeetavat inimest. Seega iga tööealise elaniku kohta on ca kaks nn ülalpeetavat. See on ühtlustunud Eesti keskmise (55,2) näitajaga.

Kodanikuühenduste ja
teenusepakkujate
arvu suurenemine

Registreeritud töötutest pikaajsete töötute ja vähenenud töövõimega inimeste osakaal 01.01.2018 seisuga. Allikas: Eesti Töötukassa.

	Registreeritud töötutest pikaajaliste töötute osakaal	Registreeritud töötutest vähenenud töövõimega inimeste osakaal
Põltsamaa vald	32%, s.o 206 töötut, kellest 66 pikaajalisi töötuid	51%, s.o 206 töötut, kellest 105 vähenenud töövõimega
Jõgeva vald	30%, s.o 282 töötut, kellest 86 pikaajalisi töötuid	48%, s.o 282 töötut, kellest 134 vähenenud töövõimega
Mustvee vald	48%, s.o 120 töötut, kellest 58 pikaajalisi töötuid	62%, s.o 120 töötut, kellest 74 vähenenud töövõimega

Puudega inimeste osakaal **22,8%** kõrge, mis on **2X** suurem Eesti keskmisest.

Puudega laste arvu pidev tõus

Vanemliku hoolitsuseta ja abivajavate laste arvu tõus

Lastel vanuses kuni 16 aastat on enam määratud vajadusi aktiivsuse- ja tähelepanuhäirest, segatüüpi spetsiifilistest arenguhäiretest ning astmast tulenevalt.

Tööealiste elanike seas on enam määratud vajadusi ajukahjustusest tulenevatest isiksus- ja käitumishäiretest või -düsfunksioonist, korduvast depressioonist ja kerge vaimse alaarengu vajadustest tingituna.

Vanaduspensioniaaliste elanike seas on levinumad põlveliigese artroosist, südamekahjustusega hüpertooniatõve ja puusaliigese artroosist tulenevad diagnoosid.

LASTE JA NOORTE TERVIS

LASTE ARV

Tervist edendavad

Koolid	7
Lasteaiad	11

Kodulähedased koolid, tasuta toit, huviringid

Lasteaedades soodne kohatasu, lühike järjekord

Hariduslike erivajadustega laste arvu tõus

Huvikoolides õppijate arv

5-7 päeval spordi-või liikumisharrastusega tegelevad noori **40,4%**

- Sportimisvõimalused
- Noortekeskused
- Taaselustatud õpilasmalevate toimumine

87,9% Hea tervisega ning kõrge enesehinnanguga noori

1/3 õpilastel esineb depressivseid episooide

Tüdrukud suitsetasid esimese sigareti **13,2** aastasel.

Poisid suitsetasid esimese sigareti **12,7** aastasel.

Igapäevasuitsetajad 3,6%

Kanepit **ei** ole tarvitanud 82,76% piirkonna õpilastest (2015 a.)

Probleemiks on kõrge suitsetamise ja alkoholi tarvitamise näitajad laste ja noorte hulgas ning narkootiliste ainete (kanepi) proovimise osakaal.

Kooliõpilaste tervisekäitumise uuringu (HBSC) andmetel on piirkonnas tõusnud igapäevaselt ja iganädalaselt alkoholi tarvitavate noorte osakaal, mis ületab Eesti keskmist näitajat. Samas on tõusnud alkoholi mitte tarvitavate noorte osakaal, seda nii piirkonnas kui ka Eestis keskmiselt.

15-aastaselt seksuaalvahekorras olnute arv näitab langust. Vähenenud on omal soovil raseduse katkestamised noorte naiste seas ning tõusvas trendis noorte seas on kondoomi kasutamine vahekorra ajal.

Lastel kehaline aktiivsus on madal, suurenenud on ülekaaluliste ja rasvunud laste osakaal ning madala enesehinnanguga oma tervisele laste arv.

Ülekaalulisus ja rasvumine on tõusvas trendis kõikides vanusegruppides nii poiste kui ka tüdrukute seas.

I klassis on	Jõgevamaa	Eestis
ülekaalulisi ja rasvunud	poisse 33% tüdrukuid 22,8%	poisse 29,5% tüdrukuid 23,1%

Igapäevaselt sööb hommikusööki vaid 52,7% kooliõpilastest.

Igapäevaselt sõid puuvilju 35,8% ning köögivilju 28%, mis jääb mõlemas näitajas üsna suurel määral alla Eesti keskmistele näitajatele (vastavalt 41,4% ja 32,5%).

TERVISLIK ELUVIIS

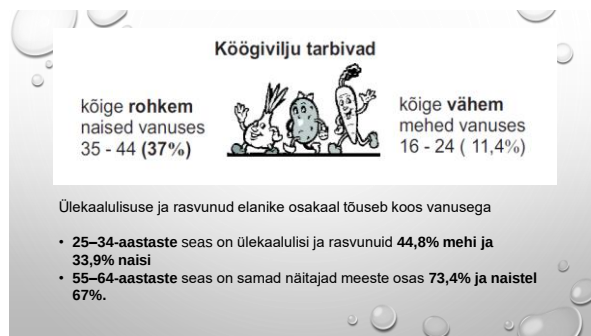
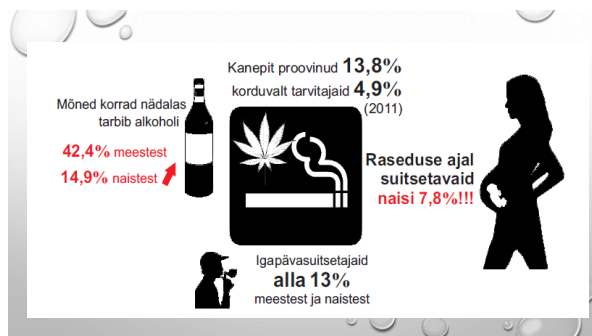
Väga hea ja hea enesehinnang tervisele **47%** 16+ vanuses elanikkonnast.

Ülekaaluliste elanike arvu tõus

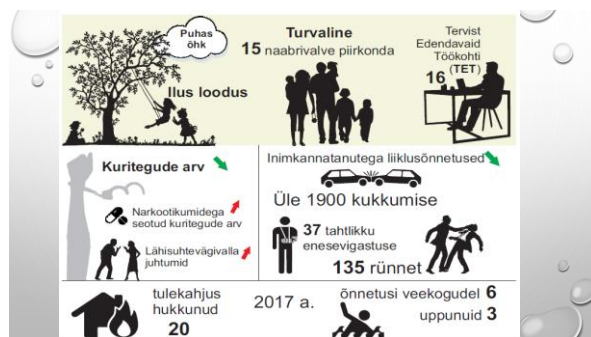
Üle **40%** mehi ja naisi harrastavad tervisesporti

Turvavöö kasutamine

Helkuri kandmine

- Hommikusoogi ei söö 22,5% meestest ja 18,5% naistest, vanusega hommikusöögi sööjate arv tõuseb.
- Eesti keskmisest rohkem tarbitakse energijooke ja magustatud jooke, seda valdavalt nooremate inimeste hulgas.
- Puu- ja köögivilju igapäevaselt **mitte** tarvitavate elanike osakaal on samuti kõrgem Eesti keskmisest.
- Kõikides vanusegruppides tarbivad mehed oluliselt vähem puu- ja köögivilju, seda eriti 16–24 aastaste seas.

- PRIORITEEDID**
1. LASTE JA NOORTE ÜLEKAALULISUS
 2. LASTE JA NOORTE RISKIKÄITUMINE
 3. TOIMETULEKURISKI VÄHENDAMINE
 4. ELANIKE TURVALISUS

+ PLUSSID

- OMAVALITSUSTE TOETUS ALUS- JA PÕHIHARIDUSES, TASUTA TOIT, SOODNE KOHATASU;
- OMAVALITSUSED TOETAVAD HUVIHARIDUST;
- LISANDUNUD ON HUVIKOOLE, PARANENUD ON HUVIRINGIDE VALIK JA KÄTTESAADAVUS;
- KÕIKIDELE SOOVIJATELE ON TAGATUD LASTEAIAKOHT;
- MAAKONNA KOOLIDES RAKENDATAKSE TÕENDUSPÕHISEID PROGRAMME, NT VEPA, LIKKUMA KUTSLUV KOOL, JT;
- PÕLTAMAA VALD ON ALUSTANUD PROGRAMMI „IMELISED AASTAD“ JUURUTAMIST 2.–8.-AASTASTE LASTE VANEMATE TOETAMISEKS;
- SEPTEMBER KUI LASTE TURVALISUSE KUU;
- „KAITSE END JA AITA TEIST“ PROGRAMM 6.–8. KLASSI LASTELE, JUBA 25 AASTAT;
- ARENEV NOORTEKESKUSTE VÕRGUSTIK;
- ÕPILASMALEVATE TAASELUSTAMINE;
- SURMADE ARV 0–14. A VANUSTE LASTE SEAS ON VÄHENENUD.

- MIINUSED

- ALAEALISTE KURITEGUDE JA VÄÄRTEGUDE ARV VÄHENEV, KUID SIISKI KÕRGE;
- RISKIKÄITUMISE TÕUS NOORTE JA LASTE SEAS;
- ENESEVIGASTUSTE SUUR OSAKAAL NOORTE SEAS;
- LASTE RISKIKÄITUMISE PÕHJUSTES PEAMISEKS PROBLEEMIKS ON PEREMUDEL JA VÄÄRTUSTE MUUTUSED;
- KÕRGE SUITSETAMISE JA ALKOHOLI TARVITAMISE NÄITAJAD LASTE JA NOORTE HULGAS;
- ALKOHOLI KERGE KÄTTESAADAVUS NOORTE SEAS;
- NARKOOTILISTE AINETE PROOVIMISE OSAKAALU TÕUS NOORTE SEAS;
- LASTE JA NOORTE KASVAV ÜLEKAAL, EBATERVISLIK TOITUMINE;
- LASTE JA NOORTE MADAL KEHALINE AKTIIVSUS;
- KÕIKIDES KOOLIDES EI OLE PSÜHHOLOOGI JA VÕI SOTSIAALTÖÖTAJAT;
- HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTEGA ÕPILASTE ARVU TÕUS;
- OSALISULT EI TOIMU LASTEAEDADES JA KOOLIDES TERVISEKASVATUSLIK TÖÖ JÄRJEPIDEVALT JA SÜSTEEMSELT;
- NOORTE VÄHENE KAASATUS PROBLEEMIDE MÄRKAMISEL JA LAHENDUSTE LEDMISEL;
- INNOVAATILISTE JA NOORTEPÄRASTE LAHENDUSTE PUUDUMINE PROBLEEMIDELE;
- KÜREKIJUSAMISE JA INTERNETISÕLTUVUSE KASV NOORTE SEAS

SOOVITATAVAD TEGEVUSED

- VANEMATE TEADLIKKUSE JA OSKUSTE TÕSTAMINE (VANEMATE ÜMARLAIUD, KOOLITUSED, NÕUSTAMISED, NOORTELE VANEMATELE/RASEDATELE TEADMISTE JA OSKUSTE JAGAMINE, BEEBIKOOLID, JM);
- ÕPILASTE JA VANEMATE TOETAMISEKS PROGRAMMIDE ARENDAMINE JA RAKENDAMINE;
- RISKIKÄITUMISE JA ÕPIKESKONNA RISKIDE MÄRKAMISEKS HARIDUSASUTUSTE PERSONALI KAASAMINE JA KOOLITAMINE;
- ÕIGUSRIKKUJA TUGIVÕRGUSTIKU LOOMINE JA TOETAMINE;
- TEK JA TEL VÕRGUSTIKU JA HARIDUSTÖÖTAJATE ARENDUSKOOLITUSED JA SUVEKOOLID;
- HARIDUSASUTUSTES PAKUTAVA TÖIDU TERVISLIKUSE TAGAMINE;
- HARIDUSASUTUSTES KOKKADE KOOLITAMINE NING NÕUSTAMINE MENÜUDE KOOSTAMISEL JA TÕEKESKONNA ERGONOMIKAS;
- HARIDUSASUTUSTES TERVISHOOLITAJA OLEMASOLU TAGAMINE;
- KÕIKIDE HARIDUSASUTUSTE JUURES SPORTIMISE JA LIIKUMISE VÕIMALUSTE TAGAMINE;
- KOOLIDES LIKKUMA KUTSUVA KOOLI PROGRAMMI PÕHIMÕTETE JÄRGIMINE JA RAKENDAMINE;
- NOORTE VAIMSELE TERVISELE TÄHELEPANU PÕRANIMINE, NÕUSTAMINE, SH KOOLIDE KIVA PROGRAMMIGA LITUMINE;
- LASTE JA NOORTE SOTSIAALSETE OSKUSTE ARENDAMINE;
- NOORTE SEAS KÜBERTURVALISUSE INFO JA OSKUSE JAGAMINE;
- HARIDUSASUTUSTE HEADE PRAKTIKATE JAGAMINE, ÕPETAJALT ÕPETAJALE, NOORELT NOORELE KOEEMUSTE VAHETAMINE;
- INDIVIDUAALSE ÕPIABI VÕIMALDAMINE (PSÜHHATRIISED UURINGUD, VÕMETEKOHANE ÕPPEKÜLA, KOOL VÕI TUGISIK);

SOOVITATAVAD TEGEVUSED (2)

- HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTEGA ÕPILASTE TOETAMISEKS HARIDUSTÖÖTAJATE OSKUSTE TÄIENDAMINE TUGISIKUTE JA KOEEMUSNÕUSTAJATE KAASAMINE SOTSIAALSETE OSKUSTE ARENDAMISEL;
- LASTE JA NOORTE LIKKUMSHARRASTUSE PROPAGEERIMINE JA VÕIMALUSTE LOOMINE, NT HOOVISPORT AU SISSE;
- LASTE JA NOORTE NUTISÕLTUVUSE VÄHENDAMINE, OSKUSTE SUUNAMINE;
- LASTE TURVALISUSE KUU TEGEVUSTE JÄTKAMINE SH TURVALISUSE JA OHUTUSE ÕPETAMINE, PIIRKONDLIKE LA TERVISE- JA OHUTUSPÄEVADE „LIIKUN OLES TERVIS PÕUES“ JÄTKAMINE;
- KÕIKIDE KOOLIDE OSALEMINE KEAT PROGRAMMIS JA LAAGRIS;
- ALKOHOLI JA TUBAKATOODETE KÄTTESAADAVUSE HINDAMISEKS TESTOSTUD NOORTEGA;
- ÕPILASTELE TEAVITUS MEELMÕRDEDE (ALKOHOL, TUBAKAS, NARKOOTIKUMID) KAHJULIKKUSEST TERVISELE;
- RISKIKÄITUVATE NOORTE MÕJUTUSVAHENDITE ELLUKUTSUMINE, „PUHAS TULEVIK“, „MURDEPUNKT“, SPIN JT PROGRAMMIDE RAKENDAMINE;
- RISKIKÄITUVATE JA VÄHEKINDLUSTATUD PEREDE LASTELE KASVATUSLIKE TEGEVUSTE VÕIMALDAMINE, NT „SÕNA JA TEOGA“ LAAGER;
- NOORTE KAASAMINE ARUTELDEDESSE, TEGEVUSTESSE JA INFO EDASTAMISEL;
- NOORTE SEKSUAALTEADLIKKUSE TÕSTAMINE;
- LASTE JA NOORTE SOTSIAALSETE OSKUSTE ARENDAMINE, LASTELAAGRITE, ÜHSTEGEVUSTE JA ABL;
- NUTISEADMETE JA RIIKVAATILISTE LAHENDUSTE RAKENDAMINE LIKKUMISES JA TEISTES TERVISETADLIKUST TÕSTAVATES TEGEVUSTES;
- PEREDELE ÜHSTEGEVUSTES ROHKEM VÕIMALUSI, NT KOKANDUSTÖÖTADA, ÜHINE KÄIKUMINE, KOOS ARUTLEMINE...

TEGEVUSKAVA 2019–2023

- MAAKONNA TURVALISUSE NÕUKOGU ARENDUSTEGEVUSED
- MAAKONNA TERVISENÕUKOGU ARENDUSTEGEVUSED
- KOHALIKE OMAVALITSUSTE TERVISEMEESKONDADE ARENDUSTEGEVUSED
- TERVIST EDENDAVATE VÕRGUSTIKE (TEK, TEL, TEK) ARENDUSTEGEVUSED
- PRIORITEET 1: LASTE JA NOORTE ÜLEKAALULISUSE VÄHENDAMINE
- PRIORITEET NR 2: LASTE JA NOORTE RISKIKÄITUMISE VÄHENDAMINE
- PRIORITEET NR 3. TOIMETULEKURISKI VÄHENDAMINE
- PRIORITEET NR 4. ELANIKE TURVALISUS, VAATA KA PEATÜKKIDE LÕPUS OLEVAD SOOVITATAVAD TEGEVUSI.

MAAKONNA TERVISEDENDUSE TEGEVUSKAVA

PRIORITEEDID:

- VÕRGUSTIKUTÖÖ, SH KOV TERVISEDENDUSE MENTORLUS
- LASTE JA NOORTE ÜLEKAALULISUSE VÄHENDAMINE
- LASTE JA NOORTE RISKIKÄITUMISE ENNETAMINE

TEGEVUSED:

- LASTEVANEMATE JA LASTE TOITUMISALASE TEADLIKKUSE KASV JA OSKUSTE ÕPETAMINE
- LIKKUMA KUTSUVA KOOLI PÕHIMÕTETE RAKENDAMINE KÕIKIDES KOOLIDES
- NOORTE RISKIKÄITUMISE ENNETAMINE, NOORTE VAIMNE TERVIS JA OSKUSLIK TOIMETULEK
- ENNETUSPROGRAMMIDE MURDEPUNKT, PUHAS TULEVIK RAKENDAMINE MAAKONNAS
- KAITSE END JA AITA TEIST PROGRAMMIS OSALEMINE KÕIKIDES KOOLIDES
- 2021. AASTAL MAAKONNAS LÄBIVIIDAV UURING

АИТӒН!

